

**OUDERCURSUS: ZINGEN, VERTELLEN EN VOORLEZEN:
ZÓ DOE JE DAT!**

F2.2 - OUDERCURSUS: ZINGEN, VERTELLEN EN VOORLEZEN: ZÓ DOE JE DAT!

Inleiding

1. Eerste bijeenkomst: Zingen, praten en vertellen
2. Tweede bijeenkomst: Selecteren van geschikte prentenboeken
3. Derde bijeenkomst: Interactief voorlezen en vertellen
4. Vervolg mogelijkheden na de drie bijeenkomsten

Bijlagen (zie CD-rom)

Dia's bij eerste bijeenkomst
Kopieerblad I

INLEIDING

Deze oudercursus bestaat uit drie bijeenkomsten gericht op allochtone ouders met een zeer lage leescultuur en heeft als doel meer vaardigheden te ontwikkelen rond het vertellen, voorlezen en kiezen van prentenboeken. De drie bijeenkomsten kunnen ook worden gegeven aan Opstapgroepen. Opstapmoeders zijn al gewend tweewekelijks bij elkaar te komen zodat er niet speciaal een groep gevormd hoeft te worden. De inhoud van de bijeenkomsten sluit goed aan bij de thema's die binnen het Opstapproject aan de orde komen.

De cursus kan alleen gegeven worden in samenwerking met een tolk/vertaler.

Globale opzet van de cursus

De cursus bestaat uit drie bijeenkomsten van één uur. De volgende thema's staan centraal:

1. Zingen, praten en vertellen.
2. Selecteren van geschikte kinderboeken
3. Interactief voorlezen en vertellen

Na deze drie bijeenkomsten zijn er nog een aantal vervolgmogelijkheden.

Door wie wordt de cursus gegeven?

De cursusleider(s) moet(en) voldoen aan het volgende profiel:

- Kennis van liedjes, verhalen en een paar kinderboeken uit de cultuur van de doelgroep
- Kennis van het aanbod van baby-, peuter- en kleuterboeken in Nederland
- Kennis van het verloop van de één- of meertalige taalontwikkeling
- Ervaring met vertellen en voorlezen aan jonge kinderen
- Ervaring met voorlichting geven aan allochtone ouders

Als de drie bijeenkomsten worden gegeven binnen het Opstapproject kan het project worden voorbereid en uitgevoerd door de Opstap-coördinator, de buurtmoeder en een bibliotheekmedewerkster.

Algemene voorbereiding van de cursus

- De cursusleiders worden aangewezen, en onderling wordt een taakverdeling gemaakt voor de voorbereiding en uitvoering van de cursus. Hierbij moeten ook afspraken worden gemaakt over het vertalen tijdens de cursus.
- Samenstellen van een kist boeken en CD's/DVD's. Per bijeenkomst is een aantal voorbeeldtitels van geschikte boeken en CD's/DVD's te vinden, of tips voor het soort boeken dat kan worden geselecteerd.
- Voorbereiden van de drie bijeenkomsten. Per bijeenkomst is de noodzakelijke voorbereiding puntsgewijs weergegeven.
- Gerichte werving van de ouders die dat nodig hebben zowel via een brief als mondeling.
- De deelnemende ouders op basis van hun taalachtergrond opdelen in verschillende groepen. Een groepsgrootte van zes tot twaalf personen verdient de voorkeur.
- Regelen van een geschikte ruimte.
- In het geval de cursusleider(s) gebruik wil(len) maken van flap-overs moet een flap-over worden geregeld.

- Eventueel opnemen op DVD van een aantal situaties uit de eigen kleuterklas rond zingen, vertellen en lezen. Filmfragmenten kunnen de theorie in de cursus goed verduidelijken. Omdat de eigen kinderen te zien zijn, zal de DVD de ouders erg aanspreken, en het gedrag van de kinderen op de DVD biedt concrete aanknopingspunten waardoor goed kan worden aangesloten bij de specifieke behoeften van ouder en kind.

I. EERSTE BIJEENKOMST: ZINGEN, PRATEN EN VERTELLEN

Doel

- Ouders leren hoe zij de taalontwikkeling van hun kinderen kunnen stimuleren door middel van het samen praten, het vertellen van verhaaltjes en het zingen van liedjes.

Duur

60 minuten

Materiaal

- CD/DVD-speler/computer
- CD's/DVD's met liedjes voor de ouders om mee naar huis te nemen
- Teksten van rijmpjes en liedjes voor de ouders om mee naar huis te nemen of: internetlinks?
- CD's/DVD's met liedjes voor de doelgroep om tijdens de bijeenkomst te laten zien
- Boeken met verhalen uit eigen cultuur
- Laptop en beamer
- Eventueel een flap-overbord
- Uitleenlijst om de uitgeleende CD's/DVD's te registreren (zie bijlage)

Vorbereiding van de cursusleider(s)

- Het verzamelen van CD's/DVD's met kinderliedjes uit de cultuur van de deelnemers, en deze kopiëren op voldoende CD's/DVD's zodat elke deelnemer een CD/DVD mee naar huis kan nemen. In de bijlage is een aantal geschikte CD's/DVD's genoemd. Er kan ook worden gekozen zelf een CD/DVD met liedjes samen te stellen. Ook de Nederlandse liedjes die altijd in de klas worden gezongen, kunnen op dit CD/DVD worden gezet. Voor suggesties van geschikte CD's/DVD's: zie de Peuterboekengids en de Gids Boek en Jeugd 4-12 (Biblion, jaarlijks).
- Liedteksten van de liedjes die op het CD/DVD staan voor de ouders kopiëren.
- Zo mogelijk het vertellen en het zingen van liedjes en versjes in een speelzaal of kinderdagverblijf op DVD opnemen. Ouders vinden het erg leuk hun eigen kinderen op DVD te zien. Als alternatief kan een liedje op CD/DVD worden geselecteerd om aan de ouders te laten horen.
- Uitleenlijst kopiëren (alle deelnemers krijgen een CD/DVD met tekst mee).
- Selecteren van geschikte boeken met volksverhalen (zie de hierboven genoemde gidsen voor titelsuggesties).

Programma

Introductie van de cursus en kennismaking (5 min)

Als de ouders en de cursusleider(s) elkaar nog niet kennen, stellen zij zich aan elkaar voor. De cursusleider vertelt wat de ouders in deze cursus kunnen verwachten. Hierbij geeft ze alvast aan welke onderwerpen er in de drie bijeenkomsten aan de orde zullen komen.

Zingen met je kind (20 min)

De cursusleider zet een CD/DVD op met een bekend Marokkaans of Turks kinderliedje, afhankelijk van de herkomst van de deelnemers. Als het liedje uit is, vraagt de cursusleider wie dit liedje kent. Waar kennen ze het liedje van: van vroeger thuis of van hun eigen

kinderen nu? Hoort er bij dit liedje ook een spelletje? Wie kent er nog een ander liedje? De gevonden liedjes worden mondeling geïnventariseerd. Eventueel worden de titels op een bord of flap-over geschreven. Aan de ouders wordt gevraagd bij welk liedje ze een spelletje weten. Hoe gaat dat spelletje? Wanneer en met wie speelden ze vroeger dat spelletje? Zien ze dat hun kinderen die spelletjes hier ook doen? Wie kan zich de leeftijd herinneren waarop die liedjes met spelletjes gespeeld werden? De meeste ouders zullen zich liedjes en spelletjes herinneren die ze op straat met andere kinderen speelden.

Naar aanleiding van wat bij de inventarisatie naar boven is gekomen, wordt verder ingegaan op het samen zingen. De cursusleider kan hierbij de volgende zaken aan de orde stellen.

- Hoe oud moet een kind zijn om liedjes mee / voor te zingen?
Vanaf de geboorte kunt u al praten en zingen met uw kind. Het kind kan nog niet terug praten en zal de betekenis van de woorden nog niet begrijpen. Toch kan het kind er al van genieten. De stem van de moeder is vertrouwd en dat geeft het kind een veilig gevoel. Over de hele wereld zijn tal van wiegeliedjes. Ze maken het kind rustig, en het kind leert de klanken van de eigen taal herkennen. Hoe ouder het kind wordt, hoe meer het kind mee zal gaan doen. Eerst zal het de gebaren bij het liedje na gaan doen, en geluiden en klanken gaan nabootsen. Later zal hij de liedjes leren meezingen. Kleuters kunnen soms al alleen een liedje zingen dat ze op school hebben geleerd. Op zijn beurt kan het kind u dan een liedje aanleren.
- Wat leert het kind van het samen zingen en spelen?
Kinderen vinden het leuk om samen te spelen en te zingen. Omdat het kind graag wil meedoen, gaat het zelf ook klanken en geluiden maken. In feite doet het de ouders na. Ook de gebaren die bij een liedje horen, kan het kind nadoen. Deze gebaren geven extra betekenis aan het liedje. Een kind is gericht op communicatie, ook al kan hij zelf nog niet praten. Door te luisteren naar het taalaanbod dat hij krijgt en door zelf mee te doen, leert het kind veel woorden en leert het op welke manier het kan communiceren met anderen. Als het kind ouder wordt, zal hij de liedjes die hij kent mee gaan zingen. De liedjes kunnen nu ook langer worden en minder herhalingen bevatten.
- Hoe vindt u het om samen met uw kind te zingen?
Veel ouders voelen zich verlegen om liedjes voor hun kind te zingen. Door onzekerheid denken ouders dat ze vals zingen of dat het kinderachtig is om zoiets te doen. Ze kunnen zich gaan schamen voor andere volwassenen. Kinderen vinden het echter leuk als ouders met ze zingen en spelletjes doen. Kinderen beoordelen niet op goed en fout. Voor uw eigen kind hoeft u zich niet te schamen! Wanneer u zich ongemakkelijk voelt als anderen kijken, kunt u altijd nog met uw kind zingen als u alleen met hem bent.

Op de speelzaal of kinderopvang leren kinderen veel nieuwe liedjes. Ter illustratie laat de cursusleider een Nederlands liedje horen op DVD/CD. Zelf doet ze de bijbehorende gebaren erbij. Ook kan een DVDfragment getoond worden van het zingen van liedjes en versjes. De ouders kunnen dan zien hoe de kinderen reageren. Na afloop van het fragment kan gevraagd worden wat de ouders tijdens het bekijken is opgevallen.

De liedjes die de kinderen leren zullen de ouders zelf vaak onbekend zijn omdat ze in het Nederlands zijn of omdat de liedjes nog niet bestonden toen ze zelf klein waren. Toch kan

het heel leuk zijn die nieuwe liedjes samen te zingen. Bovendien is het stimulerend voor het leerproces van een kind als datgene wat hij leert ook thuis zijn weerslag heeft. De cursusleider geeft hiervoor een aantal tips:

- Alle deelnemers krijgen een paar teksten van liedjes. Als de ouders kunnen lezen en het kind kan de melodie al zelfstandig zingen, komen zij er samen wel uit.
- Er zijn voor kinderen verschillende DVD's en CD's op de markt. Deze zijn te koop in platenzaken of te leen bij de bibliotheek. De cursusleider laat verschillende voorbeelden zien.
- Zo mogelijk krijgen alle deelnemers een DVD/CD of een lijst met internetlinks mee naar huis met zowel liedjes uit de eigen cultuur als Nederlandse liedjes. Ouder en kind kunnen zo samen liedjes zingen.

Praten met het kind in het hier en nu (15 min)

Door te praten over de dingen die het kind om zich heen ziet, leert het een direct verband te leggen tussen die dingen en de woorden die daarbij horen. De volgende voorbeelden kunnen dit illustreren.

- Het kind ziet zijn moeder een brief in een envelop doen:
U kunt uw kind leren wat een 'envelop' is door hem een envelop te laten zien, dit te benoemen, en te vertellen waarvoor men zo'n envelop gebruikt. Leg uit wat er met de envelop gedaan kan worden en laat dit ook aan het kind zien: de brief in de envelop stoppen, de envelop daarna dichtplakken, een adres er op schrijven, een postzegel er op plakken en de envelop in de brievenbus doen.
- Het kind doet boodschappen met zijn moeder. Zijn moeder koopt een zak aardappels: In de supermarkt zegt een moeder tegen haar kind: 'Zo, en dan hebben we ook nog aardappels nodig. Zie jij de aardappels? Kijk daar zijn ze! Ik zal die zak wel pakken, want die is heel zwaar, voel maar.' Het kind leert uit dit gesprek dat aardappels er niet altijd uitzien als de gekookte aardappels op zijn bord. Verder leert hij uit eigen ervaring wat 'zwaar' betekent.

Behalve dat het kind nieuwe woorden leert als er met hem gepraat wordt, wordt het ook gestimuleerd om zelf na te denken over dingen. Hij gaat alles in zijn omgeving ontdekken. Wat is dat? Waarom doe je dat? Probeer zo goed mogelijk te antwoorden op de vragen die het kind stelt. Zelf kunt u hem ook eens een vraag stellen.

Om de ouders een idee te geven waarover ze met het kind kunnen praten, worden allerlei alledaagse situaties vertoond. Aan de ouders wordt gevraagd waar ze met hun kind over kunnen praten als ze hier zouden zijn (zie bijlagen). Vijf à tien foto's kunnen al een voldoende idee geven van mogelijke gespreksonderwerpen. Als er niets uit de groep komt, moet de cursusleider zelf een aanzet geven.

Praten met je kind over iets wat eerder gebeurd is (10 min)

Door veel te praten, leert een kind ook hoe het iets aan een ander moet vertellen op zo'n manier dat een ander het kan begrijpen, ook al is hij er zelf niet bij geweest. Een kind kan dat natuurlijk niet meteen. Jonge peuters zullen nog niet alle woorden kennen om iets te vertellen. Daarna moeten kinderen ook nog leren iets in de goede volgorde te vertellen.

Een gebeurtenis of een verhaal heeft een begin en een eind. Als hij de dingen niet in de goede volgorde vertelt, zal de luisteraar zijn verhaal niet begrijpen.

Zo mogelijk laat de cursusleider een DVDfragment zien van momenten waarop de kinderen iets vertellen over wat ze hebben gedaan.

Naar aanleiding van de DVD kan ze toelichten op welke manier kinderen geholpen kunnen worden bij het vertellen van hun 'verhaal'. Andersom kunnen ouders ook met het kind praten over wat het op de peuterspeelzaal gedaan heeft. De cursusleider vraagt aan de ouders wie vaak met haar kind over de dagelijkse belevenissen praat. Beginnen de kinderen spontaan te vertellen, of stelt de ouder eerst een vraag? Wat vertellen die kinderen dan? Zijn er ook kinderen die nooit iets over hun belevenissen in speelzaal of kinderdagverblijf vertellen?

Om het gesprek te beginnen kunnen ouders vragen stellen. Het is daarbij wel belangrijk dat de vragen niet te algemeen zijn. De vraag: 'Wat heb je allemaal gedaan vandaag?', is voor jonge kinderen nog moeilijk te beantwoorden, omdat je er zoveel op kan zeggen. Specifiekere vragen zoals: 'Heeft ... (naam leidster) vandaag voorgelezen? Vertel eens waar het verhaaltje over ging?', zijn gemakkelijker te beantwoorden. Als het kind dan over het verhaaltje gaat praten, kunnen de ouders daar weer vragen over stellen en reageren op wat het kind vertelt. Op deze manier helpt de ouder het kind om duidelijk te vertellen. Vragen die gesteld kunnen worden zijn:

- Over wie ging het verhaaltje?
- Wat ging hij doen?
- Waar waren ze?
- Vond hij dat leuk?

Andere vragen die gesteld kunnen worden om een kind iets over de speelzaal te laten vertellen zijn:

- Met wie heb je gespeeld?
- Waar heb je mee gespeeld?
- Heb je nog een liedje gezongen? Kun je het ook voor mij zingen?
- Heb je een tekening gemaakt? Kun jij me vertellen wat je allemaal getekend hebt?

Vertellen (10 min)

Misschien kunnen de ouders zich van vroeger iemand herinneren die heel goed verhalen kon vertellen (bijvoorbeeld een oma).

- Wie van de ouders kan zich zo'n verteller herinneren?
- Wie kan zich nog verhalen of verhaalfiguren herinneren?
- Wie weet nog hoe ze het vond om naar verhalen te luisteren?

Als de ouders zelf niet met voorbeelden komen, laat de cursusleider de boeken met volksverhalen die voor deze bijeenkomst zijn geselecteerd, zien. Dit is alleen bedoeld om een gevoel van herkenning bij de ouders op te roepen.

Het is niet de bedoeling dat ouders hun kinderen nu deze verhalen gaan vertellen.

Volksverhalen zijn niet speciaal geschreven voor kinderen. De meeste verhalen zijn voor jonge kinderen nog te moeilijk.

De meeste mensen bewaren goede herinneringen aan het luisteren naar verhalen. Het was gezellig en spannend. De kinderen van nu vinden het nog steeds even leuk om naar verhalen te luisteren.

In Nederland lezen de mensen vaak verhalen in plaats van dat ze verhalen aan elkaar vertellen. Aan jonge kinderen wordt veel voorgelezen. Tegenwoordig ontdekken steeds meer mensen dat het daarnaast ook leuk is om verhalen te vertellen.

De cursusleider vraagt de ouders wie van hen wel eens een verhaaltje vertelt aan haar kind. Dit hoeft niet per se een bestaand verhaal te zijn. Een verhaal over iets wat u bijvoorbeeld vroeger als kind hebt meegemaakt, of een verhaal dat u bijvoorbeeld tijdens het spelen samen met het kind verzint, kan ook. Zijn er ouders die wel eens een verhaaltje vertellen aan hun kind? Wat vertellen ze dan? Welke verhaaltjes vindt het kind leuk om te horen?

Afsluiting

Alle deelnemers krijgen een CD/DVD en een tekstboekje mee. De namen van de ouders worden op de uitleenlijst ingevuld. De ouders kunnen de komende week de liedjes zingen. De volgende bijeenkomst moeten ze weer worden ingeleverd. (Eventueel kunt u de ouders de CD's/DVD's ook laten houden. Bij een volgende ouderbijeenkomst moet u dan wel weer opnieuw CD's/DVD's kopiëren). Geadviseerd wordt de komende week te letten op waar de ouders met hun kind over praten. Daarnaast wordt gevraagd de volgende keer een leuk verhaaltje of gebeurtenis van vroeger te vertellen.

Tot slot wordt in het kort aangekondigd waar de volgende bijeenkomst over zal gaan.

2. TWEEDE BIJENKOMST: SELECTEREN VAN GESCHIKTE PRENTENBOEKEN

Doel

- Ouders leren een geschikt boek voor hun kind uit te zoeken.

Duur

60 minuten

Materiaal

Kist met boeken

- CD/DVD-speler
- CD's/DVD's met ingesproken prentenboeken
- Eventueel een flap-overbord
- Uitleenlijst (zie kopieerblad 1)

Vorbereiding door de cursusleider

- Het samenstellen van een kist met ongeveer 25 boeken. Denk hierbij aan:
 - Boeken die geschikt zijn voor de leeftijd van de kinderen van de deelnemers
 - Boeken die te moeilijk en te makkelijk zijn voor de leeftijd van de kinderen van de deelnemers
 - Boeken met een raad- of doe-element, bijvoorbeeld uitklapboeken
 - Boeken in de thuistaal van de deelnemers
 - Ingesproken prentenboeken
 - Boeken waarvan het verhaal is af te lezen van de plaatjes
 - Boeken over onderwerpen die ingrijpend zijn voor kinderen (bijvoorbeeld over naar de dokter, voor het eerst naar school of een nieuwe baby)
 - Informatieve boeken

Maak hierbij gebruik van de titelsuggesties in: de Peuterboekengids en de Gids Boek en Jeugd 4-12 jaar (Biblion, jaarlijks) en in: Vijftig wereldboeken voor peuters en kleuters (Bulaaq, 2000) (zie ook www.vijftigwereldboeken.nl)

Programma

Bespreken thuisopdracht (10 min)

De ouders worden uitgenodigd iets te vertellen over hoe de opdracht thuis gegaan is:

- Welk liedje hebben ze gezongen of geleerd? (Eventueel kan dit liedje nog een keer worden afgespeeld of gezongen). Welk lied op de CD/DVD vonden hun kinderen leuk? Wiens kind kan één van de liedjes zelfstandig zingen?
- Wie wil een gebeurtenis vertellen waar u met uw kind over gepraat heeft?
- Wie heeft een verhaaltje verteld? Hoe reageerde uw kind? Viel hij/zij u veel in de rede? Bleef uw kind luisteren? Wilde hij/zij misschien zelf ook een verhaaltje vertellen?

Theorie leesontwikkeling (10 min)

De boeken liggen uitgestald. De cursusleider vertelt kort iets over de boeken en de

leesontwikkeling bij kinderen en laat daarbij steeds voorbeelden zien. Ze maakt hierbij duidelijk dat ook ouders die niet of nauwelijks Nederlands kunnen lezen, hun kind kunnen stimuleren (samen bladeren, plaatjes kijken, vertellen naar aanleiding van de plaatjes). De ontwikkeling van kinderen in het hanteren van boeken wordt kort weergegeven. Afhankelijk van de voorkennis en interesse van de ouders kan hier iets dieper of iets minder diep op worden ingegaan. In ieder geval moet ook globaal worden aangegeven in welke fase de kinderen van de deelnemers zich bevinden (kleuters bevinden zich meestal in fase 3c of 3d, soms al in fase 3e).

1 Het ontdekken van het boek

Het kind sabbelt en kroelt met het boek en ontdekt spelenderwijs dat een boek bladzijden heeft die je kunt omslaan en dat op die bladzijden plaatjes staan. Bij deze fase horen plastic en stoffen boekjes.

2 Het hanteren van het boek

Het kind leert de bladzijden omslaan. Ontdekt dat het boek een voorkant en een achterkant heeft en weet dat het boek rechtop gehouden moet worden. Bij deze fase horen kartonnen boekjes. Deze boeken zijn stevig en hebben dikke bladzijden zodat jonge kinderen ze makkelijk kunnen omslaan. Door de stevigheid kunnen de kinderen de boeken niet stuk maken.

3 Gericht op de inhoud van het boek

Het kind weet dat de plaatjes in het boek voorwerpen uit de werkelijkheid voorstellen en dat in boeken verhaaltjes staan.

- a. Het kind leert plaatjes herkennen als afbeeldingen van voorwerpen in de werkelijkheid.
- b. Het kind leert het verband te zien tussen de verschillende plaatjes in het boek.
- c. Het kind leert een relatie te leggen tussen de verschillende bladzijden in het boek.
- d. Het kind is in staat een verhaaltje te volgen met toelichting van volwassenen.
- e. Het kind is in staat een voorgelezen verhaal te volgen zonder toelichting van volwassenen.

Bij fase 3a en 3b horen aanwijsboeken. Dit zijn boeken met afbeeldingen van voorwerpen. U kunt samen met het kind praten over de plaatjes. Van sommige aanwijsboeken is het de bedoeling dat het kind een verband leert te leggen tussen de verschillende plaatjes. Op de linkerbladzijde staat bijvoorbeeld een plaatje van een potlood, en op de rechterbladzijde een plaatje van een kind dat met het potlood tekent. Zo leert een kind dat je met een potlood kunt tekenen, en dat het kind op het plaatje tekent met het potlood dat op de linkerbladzijde te zien was.

Vanaf fase 3a kunnen ook boeken met eenvoudige verhaaltjes worden aangeboden. Als een kind in staat is plaatjes te herkennen en een relatie te leggen tussen de verschillende plaatjes, kan hij eenvoudige verhaaltjes gaan begrijpen. Later kunnen die verhaaltjes langer worden, met meer personages en gebeurtenissen.

Verschillende soorten boeken (5 min)

De cursusleider laat verschillende soorten baby-, peuter- en kleuterboeken zien, en vertelt wat je met deze boeken kunt doen.

- Boeken over onderwerpen die op dat moment belangrijk zijn voor een kind

Boeken kunnen een goede aanleiding zijn om met een kind te praten over iets wat hij/zij op dat moment doormaakt. Een boek over bang zijn in het donker kan een kind over zijn angst heen helpen. In ieder geval kan er door het boek over gepraat worden. Ook kunnen ouders met een boek hun kind ergens op voorbereiden. Bijvoorbeeld op een bezoek aan de dokter of ziekenhuis, of op het krijgen van een nieuw broertje of zusje.

- Boeken met veel fantasie
Soms vinden kleuters het juist leuk te lezen over dingen die ze zelf nooit (kunnen) meemaken. Dit stimuleert de fantasie van het kind, en verruimt zijn belevingswereld.
- Informatieve boeken
Dit zijn boeken waarin kinderen iets leren over een bepaald onderwerp. De tekst is voor kleuters vaak nog moeilijk, maar de ouders kunnen bij de plaatjes vertellen.
- Boeken met een doe- of raadelement
Sommige boeken hebben uitklapbare delen waarachter iets verstopt zit. Kinderen vinden dit erg spannend. Andere boeken nodigen bijvoorbeeld uit om te tellen.
- Ingesproken prentenboeken
Sommige boeken zijn in verschillende talen ingesproken op CD/DVD. Samen met je kind kun je dit beluisteren en daarbij de bijbehorende bladzijden bekijken. De cursusleider laat een stukje horen van een prentenboek dat is ingesproken in de thuistaal van de ouders. Zij doet daarbij voor hoe je telkens als het belletje gaat de bladzijde om moet slaan.

Selecteren van een boek voor eigen kind (15 min)

De ouders krijgen nu de tijd om uit de uitgestalde boeken een boek te kiezen dat zij geschikt vinden voor hun kind. Dit boek mogen ze meenemen om thuis aan hun kind voor te lezen of over te vertellen.

Nabespreken boekkeuze (15 min)

Elke ouder vertelt waarom gekozen is voor dit specifieke boek. De cursusleider zorgt dat bij de bespreking de volgende punten aan de orde komen:

- De plaatjes
Zijn ze mooi of niet? Klein of groot? Is er veel op te zien en valt er veel over te vertellen? Zijn ze duidelijk of hebben ze vage contouren? Felle kleuren of pasteltinten? Zijn ze grappig, fantasievol of herkenbaar? Kun je het verhaaltje volgen door alleen naar de plaatjes te kijken?
- De tekst
Is er veel of weinig tekst? Staan er moeilijke woorden in? Zit er veel herhaling in? Is de tekst op rijm? In welke taal is het geschreven?
- Het onderwerp
Is het onderwerp herkenbaar? Sluit het aan bij de interesse van het kind? Stimuleert het onderwerp tot een gesprek? Is het leerzaam?
- Het verhaal
Is het een mooi, grappig of moralistisch verhaal? Is het een bekend verhaal? Is het verhaal voorspelbaar?
- Vertellen
Zou je het verhaal uit dit boek kunnen vertellen aan de hand van de plaatjes als je niet kunt lezen?

Om de ouders te enthousiasmeren, kan de cursusleider zelf nog iets specifiek zeggen over de gekozen boeken: bijvoorbeeld over een grappig detail, de vorm van de letters of de stijl van de tekeningen. Ook als de cursusleider iets vertelt over prentenboeken die hij/zij persoonlijk heel mooi vindt, kan dit heel stimulerend werken.

De cursusleider vertelt waar ouders boeken kunnen vinden: bij de bibliotheek zijn voor kinderen boeken gratis te lenen. Wanneer het kind een bepaald boek heel erg mooi vindt of het steeds opnieuw wil lezen/bekijken, kan het boek bij een boekhandel worden aangeschaft. In plaats van speelgoed of kleding kunnen ouders kinderen ook eens een mooi boek geven. De cursusleider geeft aan welke boekhandel in de buurt een goed aanbod van prentenboeken heeft.

Omgaan met boeken (5 min)

De ouders nemen het gekozen boek mee naar huis. Als bij de bespreking blijkt dat het boek toch niet geschikt is voor hun kind, kunnen ze het boek eventueel nog ruilen. Veel ouders zijn bang dat hun kinderen boeken van de bibliotheek stuk maken. Soms durven ze daarom geen boeken te lenen. De cursusleider vertelt dat kinderen moeten leren omgaan met boeken. Kleine kinderen slaan de pagina's vaak in het midden van het boek om in plaats van aan de zijkant. Hierdoor scheuren ze makkelijk. Door te kijken naar hoe volwassenen met boeken omgaan en door zelf hiermee te oefenen, leren kinderen steeds beter een boek te hanteren. Wanneer een kind nog niet zo gewend is aan boeken is het verstandig de boeken samen te bekijken. Een kind moet echter wel de kans krijgen om met boeken te leren omgaan. Laat het daarom zelf eens de bladzijden omslaan. Of geef hem een kartonnen boekje waarin hij kan bladeren zonder dat het snel beschadigt. Als dit lukt, kan het ook zelfstandig gewone boeken bekijken. Wijs het kind erop dat boeken duur zijn, en dat er daarom voorzichtig mee moet worden omgesprongen. Kinderen die graag scheuren kunt u oude kranten, folders of tijdschriften geven.

Afsluiting

De ouders krijgen het geselecteerde boek mee naar huis. De uitleenlijst wordt ingevuld. Tot slot wordt in het kort aangekondigd waar de volgende bijeenkomst over zal gaan.

3. DERDE BIJEENKOMST: INTERACTIEF VOORLEZEN EN VERTELLEN

Doel

- De ouders leren te vertellen bij plaatjes.
- De ouders leren hoe ze voorafgaand en tijdens het voorlezen en/of vertellen hun kind bij het boek kunnen betrekken.

Duur

60 minuten

Materiaal

- Een reuzenprentenboek
- Een kist prentenboeken waarbij aan de hand van de plaatjes kan worden verteld (zie boven)

- Een kinderboek uit het land van herkomst van de deelnemers zonder Nederlandse vertaling
- *Boekenpret*DVD Dat is een mooi boekje
- Eventueel een flap-overbord

Vorbereiding van de cursusleider

- Een prentenboek zoeken uit het land van herkomst van de deelnemers zonder Nederlandse vertaling. Bij dit prentenboek een verhaal naar aanleiding van de plaatjes bedenken.
- Een reuzenprentenboek uitzoeken. Dit boek bekijken en vragen die interactie uitlokken bedenken.
- Het samenstellen van een kist met prentenboeken waarbij het verhaal op basis van de plaatjes kan worden verteld. Voor geschikte prentenboeken om bij te vertellen: vraag advies aan de bibliotheek.

Programma

Bespreken thuisopdracht (10 min)

De afgelopen keer hebben de ouders een boek uitgezocht voor hun kind. Dit boek hebben ze mee naar huis genomen om thuis aan hun kind voor te lezen of om samen te bekijken en over te praten. De cursusleider bespreekt met de ouders hoe het is gegaan. Vragen om het gesprek op gang te brengen, zijn:

- Wat vond uw kind van het boek?
- Wat vond u zelf van het boek?
- Was het een moeilijk boek om voor te lezen of om over te vertellen?
- Welke vragen heeft u uw kind tijdens het voorlezen/vertellen gesteld?

Een aantal moeders wordt uitgenodigd een bladzijde van hun boek voor te lezen of te vertellen, en te zeggen welke vragen ze daar eventueel bij gesteld hebben.

Interactievormen (10 min)

Het blijkt dat jonge kinderen van voorlezen het meest leren als tijdens het lezen gepraat wordt over het verhaal of de plaatjes. Meestal is het voor een jong kind nog te moeilijk om zonder onderbrekingen naar de tekst uit het boek te luisteren. Ze willen meteen reageren op wat ze horen en zien. De ouder kan hier op inspringen. Het voorlezen wordt zo een gezellige bezigheid. Bovendien kan de ouder zo steeds aftasten of het kind het verhaal nog kan volgen, en kan ze zo nodig nog wat extra toelichting geven.

De cursusleider laat het fragment uit de *Boekenpret*DVD zien van de Turkse vrouw die voorleest uit *Met tien in het bed*. De ouders krijgen de opdracht te letten op hoe de vrouw haar kind bij het boek betreft (Ze vertelt bij de plaatjes, wijst aan, stelt vragen, en vraagt het kind wat zij denkt dat er zal gaan gebeuren. Ze speelt in op de reacties van het kind en lokt zelf reacties uit). De cursusleider inventariseert wat de ouders is opgevallen aan de manier waarop ze met het kind naar aanleiding van het boek praat. In aanvulling daarop geeft de cursusleider ook nog andere interactiemogelijkheden. Eventueel kunnen de interactiemogelijkheden op flap-over of bord worden opgeschreven. Elke vorm van interactie demonstreert de cursusleider aan de hand van een boek (dit hoeft niet steeds een ander boek te zijn):

- Vragen stellen over het verhaal
Bijvoorbeeld: 'Wat doet hij?', 'Waarom doet hij dat?', 'Heb jij dat ook wel eens gedaan?'
'Wat denk je? Zou Dribbel zich verstopt hebben in de kast?'
- Praten over de plaatjes
Bijvoorbeeld: 'Wat is dat?', 'Vind jij die laarzen mooi?'
- Toelichten/uitleggen
Bijvoorbeeld: nog eens in andere woorden zeggen, vertellen waarom iets gebeurt, een bepaald begrip uitleggen.
- Reageren op wat het kind zegt of doet
Bijvoorbeeld: vragen beantwoorden, het kind een complimentje geven als het een goede opmerking maakt over het boek, opmerkingen van het kind aanvullen.
- Het kind iets laten doen
Bijvoorbeeld: een geluid of gebaar laten maken, een bladzijde omslaan of een flapje openen en kijken wat daarachter zit.

De cursusleider pakt het reuzenprentenboek en oefent een aantal van de genoemde interactievormen met de deelnemers. Bij de eerste plaat past de cursusleider de interactievormen toe. De deelnemers reageren. Bij de tweede plaat vraagt de cursusleider de deelnemers:

- Waar ze met hun kind over zouden praten bij deze plaat
- Welke vragen ze zouden stellen
- Wat ze zouden uitleggen
- Waar de aandacht van hun kind het eerst op gericht zou zijn

Interactief vertellen aan de hand van plaatjes (25 min)

Een prentenboek hoeft niet altijd voorgelezen te worden. Je kunt ook vertellen bij de plaatjes. Sommige prentenboeken hebben helemaal geen tekst. Het verhaal wordt dan alleen door de plaatjes verteld.

Elke twee deelnemers krijgen een prentenboek zonder tekst. Samen bedenken zij het verhaal dat ze bij deze platen aan hun kind zouden vertellen. Ook bedenken ze welke vragen ze zouden kunnen stellen aan hun kind over de plaatjes of het verhaal. Na 10 minuten wordt de opdracht centraal in de groep besproken. Bij de bespreking stelt de cursusleider ook het oriënteren op een boek aan de orde: voorafgaand aan het vertellen van het verhaal kan de ouder de nieuwsgierigheid van het kind al opwekken door bijvoorbeeld iets te vertellen over de voorkant van het boek en het kind te laten raden waarover het verhaal zal gaan. Niet elk paar hoeft een ander prentenboek te hebben. Zeker als de groep groter is, is het beter elke twee paren hetzelfde boek te geven. Op deze manier kost de groepsbespreking minder tijd, en kunnen de paren die hetzelfde boek hebben bekeken, elkaar aanvullen.

Voorbeeldvertelling bij een boek in een taal die de verteller niet kent (10 min)

Analfabete ouders of ouders die geen Nederlands kunnen lezen, kunnen ook bij de plaatjes vertellen als een boek wèl tekst bevat. Het is niet erg als het verhaal dat je bij de plaatjes vertelt iets anders is als het verhaal in het boek. De cursusleider demonstreert dit met een Arabisch of Turks boek. Hij/zij kan deze talen niet lezen en vertelt een verhaal bij de plaatjes in het boek. De buurtmoeder of een andere tolk vertaalt. Als dit klaar is, leest de buurtmoeder of tolk het verhaal voor zoals het in het boek staat. Het vertelde verhaal en het voorgelezen verhaal worden met elkaar vergeleken. Wat zijn de overeenkomsten en

verschillen?

Als het vertelde verhaal logisch is, is het niet erg dat het afwijkt van het verhaal dat in het boek staat. Bij dezelfde plaatjes kun je meerdere verhalen bedenken.

Vertellen bij prentenboeken met tekst (5 min)

Bij sommige prentenboeken is het gemakkelijker het verhaal op basis van de plaatjes te vertellen dan bij andere prentenboeken. De cursusleider adviseert de ouders die niet (of geen Nederlands) kunnen lezen hier bij de selectie al op te letten. Kies in ieder geval prentenboeken met niet te veel tekst. Verder kan van te voren uitgezocht worden of het verhaal te volgen is op basis van de plaatjes.

De cursusleider laat een aantal prentenboeken zien waarbij het verhaal gemakkelijk aan de hand van de plaatjes kan worden verteld. Natuurlijk kunnen ouders die geen Nederlands kunnen lezen ook kiezen voor boeken in de eigen taal of ingesproken prentenboeken. Voorbeelden hiervan zijn tijdens de vorige bijeenkomst al getoond.

Ook als de ouder wèl kan lezen, kan hij/zij er soms voor kiezen te vertellen in plaats van voor te lezen. Als het verhaal in eigen woorden verteld wordt, is het voor het kind vaak begrijpelijker. Als de ouder in eigen woorden vertelt, is het ook gemakkelijker om tussendoor met het kind te praten omdat hij zich niet op de tekst hoeft te concentreren. De cursusleider demonstreert dit aan de hand van een bladzijde uit een prentenboek.

Afsluiting en evaluatie (5 min)

De cursusleider evalueert de cursus met de ouders:

- Wat vond u van de cursus?
- Wat heeft u geleerd?
- Was het gezellig?

4.VERVOLGMOGELIJKHEDEN NA DE DRIE BIJEENKOMSTEN

Bibliotheekbezoek

De oudercursus kan worden afgesloten met een bezoek aan de bibliotheek. Eventueel kunnen de ouders hun kinderen meenemen zodat ze samen boeken kunnen uitzoeken. Het bibliotheekbezoek is misschien voor een aantal mensen de eerste kennismaking. Een algemene rondleiding met speciaal accent op de peuter- en kleuterboeken door de bibliotheekmedewerker is dan interessant. Bovendien kunnen de ouders dan hun kinderen lid maken van de bibliotheek.

Ouders die de bibliotheek al kennen kunnen zoekopdrachten maken, bijvoorbeeld zoek een prentenboek in de eigen taal, zoek een prentenboek waarbij je goed bij de plaatjes kunt vertellen, of zoek een CD/DVD met liedjes en versjes voor kleuters.

In de door *Boekenpret* ontwikkelde lessenserie voor ouders in de basiseducatie 'Voorlezen en Vertellen' zijn drie lessen over de bibliotheek opgenomen (uit te voeren in de bibliotheek zelf). Deze lessen kunnen ook als vervolg dienen op de oudercursus.

Themakisten

Op peuterspeelzaal of kinderdagverblijf kan nadat de ouders deze cursus gevolgd hebben, gewerkt worden met themakisten. Dit houdt in dat de leidster een thema behandelt en

dat de ouders over dat thema een boek kunnen kiezen uit een kist. Op deze manier leren ouders zelf boeken te kiezen. Omdat de selectie boeken niet zo groot is, is het makkelijker om te kiezen dan in de bibliotheek. Daarnaast wennen ouders aan het systeem van boeken lenen. Aan het feit dat boeken voor een bepaalde tijd in huis zijn en dan worden omgeruild.

Voorleesmoeders

De school kan moeders die dat graag willen en daartoe in staat zijn, vragen in de eigen taal aan kinderen te komen voorlezen.